

”Düşlediğini Eylemek Özgürlük, Özgürlük Anarşizm; Anarşizm Örgütlenmektir”

Halil Çelik

22.06.2016

İki yüzyılı aşan bir süredir özgürlük ve adalet mücadelesinde olan anarşizm, dönem dönem farklı tartışmalardan geçmiştir. Dünya genelinde 1960'lar sonrasında, coğrafyamızda ise 1980 sonrasında gelişen süreçte anarşizm adına farklı bir tartışma gündemleşmiştir: Örgüt ve örgütlenme. Bu tartışmanın nasıl geliştiğine ve tartışmanın kendisine dair düşüncelerimizi, bugün coğrafyamızdaki devrimci anarşist mücadele deneyimimiz ortaya koyuyor ve elbette bir cevap oluyor. Öte yandan yine coğrafyamızda anarşizmin farklı mücadele biçimlerinin de neredeyse tamamının örgütlenme temelli yaklaşımları, bu tartışmanın günümüzde kendi cevabını bulduğunu gösteriyor.

Örgütlenme ve örgüt tartışmalarının ötesinde anarşist tarihe bakılırsa; Arjantin ve Şili'nin belli bölgelerini kapsayan Patangoya'da anarşist işçilerin öz örgütlülüğü olan FORA, Ukrayna'da işçi ve köylülerin öz örgütlülüğünün bir araya geldiği Mahnovist Hareket ve bugünün Portekiz ve İspanya'sını kapsayan İberya Yarımadası'nda gerçekleşen İberya Devrimi'ndeki CNT FAI; örgütlü anarşizmi işçiler, köylüler ve tüm ezilenlerde toplumsallaştırarak bulundukları bölgelerde birer halk hareketine dönmüşlerdir. Asıl incelenmesi, irdelenmesi gereken örgütlenmenin ve örgütün tartışılması değildir. Halk hareketine dönmüş anarşist örgütlerin, örgütlenmeye nasıl yaklaştıkları, örgütlülüklerini nasıl ve hangi araçlarla sürdürdükleridir.

Öz Örgütlülük Anarşizmin Temel Örgütlülüğüdür

Örgütlenmenin farklı yol ve yöntemleri farklı amaçlar için kullanılabilir. Farklı ideolojilerin, farklı felsefi yaklaşımların, hatta farklı düşüncelerin örgütlenme biçimleri farklı olabilir. İdeoloji, felsefe, düşünme biçimi olmanın ötesinde, bir yaşam olarak anarşizmin örgütlenme yöntemleri ise elbette kendi özgünlüğündedir. Siyasi, ekonomik ve sosyal ilişkilerin örgütlenmesi, anarşist bir örgütün işleyişi demektir. Gerek siyasi, ekonomik ve sosyal işleyişin örgütlenmesinde, gerekse örgütün toplumsallaşarak bir halk hareketine dönüşmesinde, öz örgütlülük olmazsa olmazdır.

Öz örgütlülükler, siyasi veya ekonomik iktidarlara karşı, ezilenlerin kendi örgütleridir. Bu örgütlülükler iki farklı şekilde gelişebilir. Öncelikle, farklı iktidar gruplarına veya farklı iktidar yapılarına karşı özgürlük mücadelesi geliştirecek olan örgütlülüktür. Bu örgütlülük, farklı iktidar gruplarını veya iktidar yapılarını ortadan kaldırmanın ötesinde, bir ilişki biçimi olarak iktidarı yok etmeyi de hedefler. Bu örgütlülüğün öznelarını belirleyecek olan şey ise, aynı ezilmişliğin bir parçası olmalarıdır. Çünkü bir ezilmişliğe karşı, ancak ve ancak o ezilmişliği yaşayan kişi veya gruplar mücadele edebilir. Geliştirilecek mücadelede o ezilmişliği farklı boyutları ile yaşamış kişi veya gruplar, onunla nasıl mücadele edileceğini de en iyi belirleyebilecek olanlardır. Öz örgütlülük bu şekilde oluşabilir. İkinci bir şekliyle de öz örgütlülük coğrafi bir belirlenimle oluşabilir. Yani belli bir coğrafi bölgenin siyasi, ekonomik ve sosyal yaşamının organize edilmesi de yine o coğrafyada yaşayan kişi ve grupların oluşturduğu örgütlenmeler ile sağlanabilir. Burada da yine aynı yaklaşım söz konusudur. O coğrafi bölgenin öznesi olmak, oranın işleyişini organize edebilmenin bir koşuludur. Çünkü -hangi coğrafi bölge olursa olsun- orada yaşamını sürdürenler, oranın işleyişini en doğru şekilde yürütebilecek olanlardır. Yani bir coğrafi bölgenin öz örgütlülüğü, o bölgenin kendisinden çıkmalı ve o bölgenin siyasi, ekonomik, sosyal ilişki biçimlerini bu öz örgütlülük belirlemelidir. Farklı bölgeler elbette birbirinin ilişki biçimlerine etki edebilir. Ama nihai işleyiş inisiyatifi, o bölgenin öz örgütlülüğünde olmalıdır.

Ukrayna'daki işçi ve köylüler, Çiftlik İşçileri Sendikası, Gulya Polye Köylü ve İşçi Konseyleri, Maden ve Doğrama İşçileri Sendikası, Tarım Komisyonları gibi öz örgütlülükler yaratmışlardı. Bir anarşist örgütlenmenin halk hareketine dönüşme süreci, bu öz örgütlülüklerle sağlanmıştır. Mahnovist Hareket ile beraber yine bu öz örgütlülüklerle yeni örgütlenmeler eklenmiştir. Köylülerden ve işçilerden oluşan yerel bölgesel komünler, konseyler oluşturulmuştur. Bir yandan gündelik yaşamın siyasi, ekonomik ve sosyal olarak organize edildiği işçi ve köylü komünleri, öte yandan Hetman Hükümeti'yle Denikin ve Wrangel'in beyaz ordularıyla, burjuva Petlurist Hareketi'yle ve Bolşevik Kızıl Ordu ile savaşı organize eden konseyler örgütlenmiştir. Benzer örnekler, anarşist örgütlerin bir halk hareketine dönüştüğü tüm coğrafyalarda görülebilir. İberya'da gerçekleşen toplumsal devrim de bu örneklerin en belirginlerindenir.

Halk Hareketi Kendiliğindenliğiyle Toplumsal Devrimi Yaratır

Halk hareketi olan CNT FAI'den FORA'ya ve Mahnovist Harekete kadar halk hareketine dönüşmüş anarşist örgütler, kendiliğindenlikleriyle varlığını sürdürmüştür. Kendiliğindenlik hareketin kendi

iç dinamikleri ile yönlendirildiği bir süreci tarif eder. Elbette dışsal etkiler ile bir ilişki geliştirilecektir. Ancak dışsal hiçbir etki hareketin işleyişini ve örgütlenmesini belirlememelidir. Kendiliğindenlik dışsal bir etki sonucu değil de kendi iç dinamiklerinin belirlediği bir süreç olması nedeniyle, anarşist bir örgütlenme için vazgeçilemezdir. Kendiliğindenlik anarşizme yönelik bilinçli bilinçsiz çarpıtmalar sonucu sık sık kadercilik veya spontanelik ile karıştırılır. Anarşist bir örgütlenmede kendiliğindenlik tamamıyla iradi bir durumu tarifler. Bu iradi durum, öznelere belirginleştirmek açısından oldukça önemlidir. Bu iradi durum, örgütlülüğü oluşturan öznelere bu örgütlülükteki sorumluluğuna da vurgu yapmış olur. Mahnovist Hareket'in Özgür Topraklar deneyiminde bir yandan Bolşeviklerin resmi komünleri varken, Pokrovskoe köyünde köylülerin bu resmi komünlere değil de kendiliğindenliğiyle oluşturdukları Çalışma Komünleri'ne dahil olması, bu durumun tarihsel bir örneğidir. Gulya-Polye gibi diğer köylerde de benzeri süreçler yaşandı. Halk hareketine dönüşmüş anarşist örgütlülük bu kendiliğindenlik ile toplumsal devrimi yaratabilmiştir.

Toplumsal Devrim Gündelik Devrimler ile Yaratılır, Yaşatılır

Toplumsal **devrim** en geniş anlamıyla tüm toplumsal yapının siyasi, ekonomik ve sosyal ilişkilerinin iktidarlı ilişkilerden ve yapılardan arındırılarak yeniden yaratılmasıdır. Anarşizme içkin bir kavram olan toplumsal devrim, anarşist bir örgütün benimseyeceği bir devrim perspektifidir. Makro boyutuyla tüm toplumun yaşamının yeniden yaratılmasının hedeflenmesini içeren toplumsal devrim, kişilerin veya grupların mikro yaşamlarında gündelik devrim anlayışıyla kendini bulmalıdır. Gündelik devrim, gündelik yaşamın siyasi ekonomik ve sosyal örgütlenmesini toplumsal devrim iddiasıyla yeniden yaratmayı gerektirir. Her bireyin yaşamını yeniden yarattığı gündelik devrimler, toplumsal bir kırılma anını beklemek gibi ertelemeci bir işleyişi reddeder. Gündelik devrim şimdinin yeniden yaratılmasını örgütlemektir. Gündelik devrimlerini gerçekleştirerek özneleşen bireylerin örgütlülüğü, toplumsal devrime giden yolu yaratacaktır. Mikrodan makroya bir dönüşüm ve tüm yaşamın yeniden yaratılmasıdır toplumsal devrim. Anarşist örgütlenmenin halk hareketine dönüşmesinde bu toplumsal devrim iddiası toplumsallaşmada, halk hareketine dönüşmede oldukça önemli bir etkidir. İberya toplumsal devrimi bunu net olarak göstermiştir. İspanya'nın köylerinde eşek sırtında gezerek köy köy anarşizmi anlatanların yarattığı öz örgütlülükler, 1920'lere kadar sendikalar, birlikler, komün ve kolektiflerden oluşmuş yine aynı süreçlerde CNT FAI ile beraber halk hareketine dönüşmüştür. Bu halk hareketiyle ezilenler, İberya yarımadasında toplumsal devrimi toplumun tüm kesimlerinde yaşama dönüştürmüş, yeni bir yaşam yaratmışlardır. CNT FAI yaratılan yeni yaşamı da yine aynı toplumsal devrim perspektifi ile savunmuş. Coğrafyanın farklı bölgelerinde komün, kolektif ve kooperatiflerle üretim dağıtım ve tüketim ilişkilerini yeniden yaratmıştır.

Örgüt, Toplumun İhtiyaçlarından Doğup Yine Toplumun İhtiyaçlarına Cevap Verdiği Ölçüde Halk Hareketi Olur

CNT FAI'nın İberya'da bütün bir yaşamı yeniden yarattığı deneyim öz örgütlülükleriyle bir halk hareketine dönüşmüş anarşist bir örgütün toplumun ihtiyaçlarına cevap olması gerektiğini açıkça gösteriyor. İberya'da devrim yıllarında bir yandan yaşamın ekonomik yeniden yaratılması bir yandan siyasi ilişkilerin yeniden yaratılması sürerken savaşın yakıcılığı karşısında yine ihtiyaçları karşılamak üzere silah fabrikalarına el konulmuş, yetmeyince bazı fabrikalar silah fabrikasına dönüştürülmüştü. Bu örnek de, yine halk hareketinin gerek toplumsal devrimin kırılma anlarında, gerek toplumsal devrimin yeniden yaratım zamanlarında; hareketin toplumun ihtiyaçlarını görmesi ve ona cevap olmasının kaçınılmaz olduğunu gösteriyor.

Bu kaçınılmaz durum Patagonya'daki FORA deneyiminde de kendini başka bir şekilde gösterir. FORA henüz Arjantin İşçi Federasyonu (FOA) olduğu 1902 Ocak ayında, işçilerin sendikalı olmalarının önüne geçen La Princesa fırınlar zincirine yönelik bir boykot çağrısı yapmıştı. Boykot kampanyası sebebiyle FOA'lı iki işçi tutuklanınca tüm fırınlardan toplam 7 bin işçi genel greve giderek üretimi durdurmuştu. Buenos Aires şehrinin neredeyse tamamen ekmeksiz kaldığı bir süreçte işçilerin öz örgütlülüğüyle oluşturduğu kooperatif, sadece işçiler ve aileleri için ekmek üretmiştir. İşçilerin öz örgütlülüğü burada işçilerin ve ailelerinin ihtiyaçlarının tek dayanağı olmuştur. Bu örgütlülük, FORA'yı Patagonya'da bir halk hareketine dönüştürmüştür. FORA deneyimi de, CNT FAI deneyimi de halk hareketinin öz örgüt-

lülüklerinin halkın ihtiyaçlarından doğmasını ve yine halkın ihtiyaçlarına cevap verebilmesinin tarihsel örneğidir.

Anarşizmin coğrafyamızda öz örgütlülükler yaratma iddiasıyla yola çıktığı bir deneyimin henüz ilk adımlarındayız. Mücadelemizin toplumsal devrimi yaratmadaki koordinatlarını, tarihsel olarak halk hareketine dönüşmüş anarşist örgütlerin örgütlenme deneyimlerinde -eksikleri ve fazlalıklarıyla, doğruları ve yanlışlarıyla- görüyoruz, öğreniyoruz. Örgütlülük ve toplumsallık perspektifini derinleştirerek toplumsal devrimi bir iddia veya bir perspektif olmaktan çıkarıyor; yaşamın her anında yeniden yaratıyoruz, yaratacağız. Yüreğimizde yeni bir dünya taşıyoruz, şimdi şu anda bu dünya büyümekte...

Anarşist Kütüphane

Halil Çelik

”Düşlediğini Eylemek Özgürlük, Özgürlük Anarşizm; Anarşizm Örgütlenmektir”
22.06.2016

Bu yazı Meydan Gazetesi’nin 34. sayısında yayımlanmıştır.

tr.anarchistlibraries.net